

VANHURSKAUTTAMINEN - LUTHER VAI ROOMA

Tilanne kirkossamme

Näinä viikkoina maata kiertäessäni olen saanut myös lisää näkemystä asiaan ruohonjuuritasolta:

Toistuvasti uskova kansa esittää nimittäin kysymystä, onko jo nyt aika erota kirkosta, kun kirkkomme ensin luopui virkakysymyksessä uskonpuhdistuksen Raamattu-periaatteesta ja nyt vanhurskauttamiskysymyksessä on luopumassa myös sisältöperiaatteesta. (Tämän kysymyksen taustalla on tietysti pitkä historia ja ne erittäin kipeät ja hirtävät arvet, jotka virkakysymys on jättänyt jälkeensä, vaikka virallinen taso on vähätellytkin asiaa).

Kun itse olen työskennellyt 17 vuotta luterilaisessa kirkossa, joka pitää molemmista periaatteista yhä ei vain teoriassa vaan myös käytännössä kiinni, ei ole aina ollut helppo saada itseäänkään uskomaan sitä, mitä kyselijöille olen yrittänyt vastata:

"Me rakastamme kirkkoamme, me rukoilemme sille herätystä ja Raamattuun sitoutuvia pappeja ja piispoja ja pysymme sen sisällä niin kauan kuin joko tunnustusten sisältö muutetaan tai kunnes meidät ajetaan kirkosta ulos."

Tätä jälkimmäistä vaihtoehtoa en pidä realistisena, sillä kirkko ei aja ketään veronsa maksavaa ulos, sillä se on muuttunut moniarvoiseksi kirkoksi. Tietysti olisi jotenkin edes pienen toivonkipinän antavaa, jos joku Antti Kylliäisen kaltainen Markionin harhaa opettava erotettaisiin edes papin virasta - sillä onhan hänen harhansa paljon suurempi kuin Jehovan todistajien harha - mutta kun meillä nyt kaikkia suvaitaan ja hyväksytään, niin eiköhän sielunhoitokeskustelu riitä, emmehän me halua palata "noitavainojen aikaan".

Olen kyllä lisännyt edellä sanomaani: "Mutta emme tule hyväksymään vanhurskauttamisopin uutta tulkintaa, jonka YJ sisältää yhtä vähän kuin voimme hyväksyä virkaratkaisussa tehtyä Raamattu-periaatteen hylkäämistäkään. Tiedämme, että kun opillisesta yhtenäisyydestään luopuneessa kirkossamme yhdistäväksi tekijäksi luotu järjestysfundamentalismi on kasvamassa, kantamme merkitsee työllemme vaikeutuvia aikoja. Kirkon virallinen lähetysjärjestön asemaa tullaan käyttämään hyväksi meidän painostamisksemme <ruotuun', mistä puhuu omaa kieltään lähetysjärjestöjen asemaa koskevan toimikunnan valmisteluvaiheessa oleva ratkaisumalli, jossa mm lähetysjärjestöjen ekumeenisista suhteista päättäisi Katajanokka."

Kyselijät eivät rajoitu vain maallikkoihin, jotka eivät teologian hienoista kuvioista mitään tiedä. Erään seurakunnan pastori näytti minulle kirjoitusta, jonka hän kaiketi virkauransa turvaamiseksi viisaasti jätti julkaisematta. Siinä hän valitti, ettei kirkossamme ole enää ainoatakaan piispaa. Sitten järjestysfundamentalismiin ja YJ:een viitaten hän lainasi Jeesusta: "Hyttynen siivilöidään, mutta kameli niellään". Ymmärsin hänen tarkoittavan, että kun piispan tehtävä on taistella laumansa edessä raamatullisen opin puolesta ja varoittaa laumaa harhoista, niin nyt koko piispakunta yhtenä miehenä ja suuren ilon vallitessa on johtamassa laumaa harhaan. Tämän he tekevät vielä varsin hyvin tietoisena siitä, että koskaan luterilaisen kirkon historiassa ei olla oltu tekemässä niin suurta ratkaisua kuin nyt tässä asiassa. Ei todellakaan. Kun

luterilainen kirkko luopuu luterilaisuudestaan, niin ei sen suurempaa ratkaisua voida luterilaisessa kirkossa tehdä!

Tämän päivän tilanteesta jotenkin surkeaa oli kuulla, miten adventin iltaseuroissa Kaarlelan kirkossa seurakunnan kappalainen joutuu mm YJ:tä käsitelleen puheensa loppuksi toteamaan suunnilleen näin:

"Vaikka kaikki piispat suosittavat YJ:n hyväksyntää, minä en voi siihen yhtyä, sillä olen pappisvalassani sitoutunut pitämään Tunnustuskirjoista kiinni."

Oli murheellista aistia tämän pastorin sisäinen tuska ja ahdistus tämän asian kanssa. Jos YJ runnetaan läpi ensi keväänä, niin kuka hoitaa papiston sielun haavat maallikoista nyt puhumattakaan. No edellinenhän on piispojen tehtävä. Urakka voi olla melkoinen. "Ekumenialle" luterilaisen kirkkomme eheyttämiseksi löytyy siinä vaiheessa sosiaalista tilausta, ei tarvitse "lähteä merta edemmäs kalaan".

Kolme vanhurskauttamisoppia

Tällä en mitenkään syytä piispakuntaa epärehellisyydestä. Piispainkokouksen kirjelmä kertoo aivan totuuden mukaisesti, mistä on kysymys. Mutta se tässä juuri syvimmin murehduttaakin, että kaikki asianosaiset ovat liiankin selvillä, mitä ovat tekemässä ja silti haluavat sen tehdä. Kysymys on mielestäni pahimman lajin sokeudesta.

Perusteissa todetaan selkeästi, että Tunnustuskirjat opettaa forensista vanhurskauttamista, mutta luterilainen kirkkomme ei asiaa enää niin yksiviivaisesti näe. Keskellämme elää kolme eri vanhurskauttamisnäkemystä. Toki forensisessa eli Tunnustuskirjojen edellyttämästä näkemyksestä kiinni pitäviä löytyy varsinkin äärilaidan herätysliikkeistä. Heidän tyydyttämisekseen hyväksyttäneen forensisenkin tulkinta luterilaisuuden parissa vielä sallituksi, tosin nyt raamattutieteen ja dogmihistorian tutkimuksen valossa suurempaan valoon päässeiden hyväntahtoisella suvaitsevaisuudella.

Uudempi Luther-tutkimus

Se, että Luther on onnistuttu osoittamaan lähes katolisten tavoin opettavaksi vastoin tunnustuskirjoja, on tietysti uudemman Luther-tutkimuksen mahtava saavutus. Ongelmaksi jää vain se, ettei hän sattunut itse sitä huomaamaan tai ei uskaltanut tai osannut korjata tuota onnetonta forensista tulkintaa, joka vei luterilaiset eroon äiti kirkosta. Sitä paitsi tämän uuden tuloksen löytämiseksi tarvittiin kokonaan uusi käänös Roomalaiskirjeen avainjakeista - eli haiskahtaa vähän Jehovan todistajien touhulle.

Niinpä niin, Luther oli vain aikansa lapsi. Varmasti oli, mutta ovatko tämän päivän suuret Luther-tutkijat ja ekumeeninen liike laajemmin muuta kuin aikansa lapsia julistaessaan suvaitsevaisuuden ja kaikkien välisen yhteyden ja ykseyden korkeimmaksi hyveeksi uususkonnollisen relativismin hengessä.

Kolmas eli eksistentiaalinen vanhurskauttamistulkinta ei mielestäni ansaitse edes mainintaa, koska sen lähtökohta ei ole Jumalan sana, vaan aikamme ihmisen kokemukset.

Piispainkokouksen perusteiden mukaisesti kirkossamme esiintyy siis kolme vanhurskauttamiskäsitystä, joista kaksi on lähes sopusoinnussa katolisen käsityksen kanssa ja kolmas hiukan häiritsevästi haraa vastaan. Näin ilmeisellä tavalla asian laita on. YJ sisältää näistä

kolmesta jonkinmoisen kompromissin piispainkokouksen lausunnon mukaan. Siis saimme hienon ekumeenisen työskentelyn tuloksena aikaiseksi jopa neljännen vanhurskauttamiskäsityksen luterilaiselle puolelle.

Nyt sitten suurena saavutuksena todetaan, että tämä neljäs on nyt sitten riittävän lähellä katolisuutta, jotta oppituomiot ovat kohteettomia. Jos tämä neljäs näkemys on todellakin noin lähellä katolista, että Trenton kiroukset eivät siihen osu, pelkään pahasti, että omien tunnustuskirjojemme oppituomiot osuvat siihen sitäkin varmemmin. (Niin mutta sillähän ei ole mitään väliä, koska meille riittää se, että katoliset eivät meitä enää tuomitse!)

Sen jälkeen kun Helsingissä 1963 todettiin, että luterilaiset kirkot eivät kykene löytämään yhteisymmärrystä vanhurskauttamisopin sisällöstä, ei tietenkään ole mikään ihme, että tänään ollaan siinä missä ollaan. Mutta olisi kait rehellisempää ennen YJ:stä päättämistä selvittää, mikä näistä kolmesta tai tarkkaan sanottuna siis neljästä vanhurskauttamisnäkemyksestä on se, jonka kukin luterilainen kirkko valitsee omakseen.

Katolinen näkemys ei ole muuttunut

Katolisella puolella ei tätä ongelmaa ole. Heidän vanhurskauttamisnäkemysensä ei ole miksikään muuttunut, mitä asiaa he eivät ole mitenkään peitelleet. En näe mitään ongelmaa siinä, että ne luterilaiset, jotka eivät enää edusta luterilaisten tunnustuskirjojen forensista ja piispojenkin selkeästi tunnustuskirjojen näkemykseksi hyväksymää vanhurskauttamisnäkemystä, muodostaisivat uuden katolis-luterilaisen kirkon oman uskontunnustuksensa mukaan. Se olisi rehellistä touhua.

YJ on uusi tunnustus

Mutta kun vastoin parempaa tietoa väännetään tunnustuskirjojen kanssa yhteensopimaton uusi tunnustus (sillä sitä YJ teidän perusteittenekin mielestä kyllä asiallisesti edustaa, vaikka asiaa ei ihan ääneen saakaan lausua) ja sitten sanotaan, että tässä nyt sitten on meidän luterilainen näkemyksemme, niin falskilta touhu näyttää - tai pikemminkin ehkä tarkoitushakuiselta.

Niin mutta tämä uusi vanhurskauttamisnäkemys on parempi kuin vanha luterilainen. No jos on, niin siitä vaan parempaa kirkkoa perustamaan tai suoraan takaisin äitikirkon syliin kardinaalien ja paavin seuraan. Jos Luther oli suuri harhaopettaja, ei todellakaan ole mitään syytä seurata häntä. Rooma ottaa avosylin vastaan "erossa olevat veljet". Jos ehtoollisyhteys ja virkayhteys Rooman kanssa on niin suunnattoman tärkeitä, niin tänään toki vallitsee uskonnonvapaus ja saa siirtyä suoraan katoliseen kirkkoon ilman pakonomaista tarrautumista luterilaisuuden nimikkeeseen.

Kun Raamattu hylätään, tulos on selvä

Kysymystä siitä, onko tämä uusi vanhurskauttamisoppi raamatullisempi kuin entinen ei tänä päivänä tietenkään tarvitse enää edes esittää, vaikka asiakirjaan toki marssitetaan vakuuttava joukko raamatunkohtia, jotka sotivat asiakirjan sisältöä vastaan - kai siksi, että nuo Raamattunsa vielä jotenkin vakavasti ottavat saataisiin mukaan.

Raamattuhan on käytännössä muutettu virikekirjaksi. Kun sitä jokainen saa tulkita ja vääntää niin kuin parhaaksi näkee ja kun sen selvät sanat on ties kuinka monessa asiassa suurella teologisella asiantuntemuksella käännetty päälaelleen, kysymyksessä vanhurskauttamisessakaan ei sitä tarvitse vakavasti ottaa. Sitä paitsi sehän olisi epäreilua katolisia kohtaan, joille Raamattu ei ole mikään ainoa auktoriteetti. Sillä puolellahan on vain ajan kysymys, kun "ilmoituksen valo" on levinnyt riittäväksi ja Mariasta saadaan

Kristuksen Kanssasovittaja. Paavikin tätä uutta Marian virkaa on vahvasti ajamassa.

Mitä on synti?

On itse asiassa mielenkiintoista nähdä, miten historia toistaa itseään. Paavalilaisesta alkuseurakunnan kristillisyydestä tarvittiin noin 500 vuotta kunnan katolisen kirkon aikaan saamiseen. Paavaliin palanneesta Lutherista tarvitaan saman verran, jotta pääsisimme takaisin samaan katoliseen virtaan, josta evankelinen uskonvanhurskaus puuttuu. Mutta ihmistä viehättää näköjään se, että hän voi todeta, ettei hänen lihansa olekaan ihan niin syntinen kuin Raamattu sanoo. Se onkin vain konkupisenssia, "joka ei ole objektiivisesti syntiä".

Kun Rooman suurin harha ja kaikkien muiden harhojen äiti on usko ihmisen tiettyyn autonomiaan, niin tämä usko istuu tämän päivän suomalaiseenkin uskonnollisuuteen hyvin. Ihmisen korottaminen, raamattutieteen korottaminen, dogmihistoriallisen tutkimuksen korottaminen ja omien hienojen tulkintojen korottaminen Raamatun yläpuolelle on kivaa, se vetoaa lihaan ja osoittaa samalla kuinka hirvittävän oikeassa Raamattu on kuvatessaan ihmisen lihan täydellisesti turmeltuneena.

Jos pelastuksessa ja sen ratkaisevimmassa osassa vanhurskauttamisessa on kysymys pelastumisesta synnistä Jumalan yhteyteen, ja jos synti nähdään katolisella puolella niin ohuena kuin nähdään ja Raamatussa niin radikaalina kuin nähdään, vaikea on kuvitella, että katolinen ja Tunnustuskirjojen mukainen vanhurskauttaminen olisi sama asia, vaikka jokaista pilkkua myöten kyettäisiin sorvaamaan molempia osapuolia tyydyttävä oppi. Ero pelkästään syntikysymyksessä on yön ja päivän välinen. Toinen vanhurskauttamisoppi on kuin ihmisen pelastamista, kun hän on vajonnut vyötäröään myöten rantaveteen, ja toinen kuin hän olisi keskellä valtamerta hukkomassa kilometrien syvyyteen. Oireellista onkin se, mihin katolisuus nostaa ripin tässä yhteydessä - aivan niin kuin perusteissanne toteatte vähän pahoitellen: "Olisivatpa ymmärtäneet pitää suunsa kiinni ripistä, jolla vanhurskautensa menettäneet saavat sen aina takaisin, niin olisi meidän helpompi myydä tätä YJ:tä omille joukoillemme."

Yksin uskosta - asiakirjan menetelmä

Pikku "kauneusvirhe" asiakirjassa perusteittenne mukaan on sekin, että sanoja "yksin uskosta" ei saatu mukaan vaikka muuten lauseet saatiinkin sorvatuksi molempia osapuolia jotenkin tyydyttäväksi. Kieltämättä jos kysymys olisi jonkun laitteen kauppasopimusasiakirjan sorvaamisesta, tällaiset lausumat olisivat ymmärrettäviä. Ikävä kyllä koko asiakirja tuo vahvasti mieleen juuri poliittisen kaupanteon, jotta molempien osapuolten minimietu saataisiin turvatuksi.

En vain ymmärrä, miten tällainen kaupanteko voi palvella Jumalan valtakuntaa, joka on totuuden ja vanhurskauden valtakunta. Jos yksi tai kaksi niin kuin kai asiallisesti ymmärretään pienempää totuutta joudutaan myymään, jotta saavutettaisiin suurempi ja korkeampi totuus, niin kysymys ei kyllä ole enää Jumalan ilmoitukseen perustuvasta kristinuskosta, pikemminkin eräästä uususkonnollisuuden muodosta. Jos ja kun kristittyjen yhteys asetetaan sellaiseksi korkeamman tason totuudeksi, jonka edessä kaikkien muiden totuuksien on syytä joustaa, kysymys on uususkonnollisesta harhasta, jossa yhteys ja ykseys on kaiken ydin.

Yksin uskosta ja pelastusvarmuus

Raamatun opetusta pelastuksesta yksin uskosta ei voi eikä saa sotkea uskon vaikutusten kanssa. Kun katoliset ja YJ:n vanhurskauttamisoppi niin tekee, menee pelastusvarmuus kaikista päinvastaisista vakuutteluista huolimatta. Ennen kaikkea niin tehtäessä luovutaan Jumalan itsensä ilmoittamasta totuudesta tästä asiasta. Yhteys ja kompromissi on aina löydettävissä. Siihen ei tarvitse sen enempää kuin luopua totuudesta. Tämä taas voidaan tehdä niin kauniilla silmäkääntötempulla, että Kristuksen persoona ja työ erotetaan Raamatun ilmoituksesta ja opillisesta totuudesta.

Oppituomiot

Oppituomioiden nostaminen keskustelun keskukseen on erittäin oireellista meidän ajastamme, jonka uususkonnollisuuden pahin kirosana on negatiivisuus. Oppituomiothan eivät edusta muuta kuin myönteisen opin rajauksia ja harhaoppien osoittamista, jotta ne torjuttaisiin. Poliittiseen asiakirjaan hyvin sopivaan tapaan YJ ei kerro mistä mahdollisista oppituomioista on kysymys. Perusteissanne toki otitte niitä esiin.

Kummankaan puolen oppituomioita ei siis pureta, koska ne sellaisenaan ovat hyödyllistä ja tarpeellista, jos nimittäin jostain maan raosta sattuisi vielä löytymään sellainen, johon ne olisi kuitenkin pakko kohdistaa. Tässä yhteydessä todetaan samalla, että yhtä vähän kuin Trenton yhtä vähän Tunnustuskirjojenkaan asiakirjoissa ei mainita niitä kirkkoja tai henkilöitä, joihin ne kohdistetaan. Niissä mainitaan vain opit, jotka kyseisten tunnustusten mukaan ovat harhaa. Miksi ne tarvitsee siis ylipäättään todeta kohteeseensa osumattomiksi? Eikö maailmasta enää löydy ketään harhaoppista? Kieltämättä suomalaista kirkollista kenttää katsellessa tällaisenkin vaikutelman saa.

Kun Pietari mainitsee Paavalin kirjeiden vääristelijät, joita odottaa kadotus juuri siksi, että he väärillä tulkinnoillaan vääntävät vääräksi ilmoitetun totuuden, se osoittaa, että oppituomiot ovat raamatullinen asia ja niillä on todelliset kohteensa - ihmiset, jotka ovat harhassa. On tärkeitä kertoa ei vain, mikä on väärää, vaan myös se, ketkä ovat väärässä. Jälkimmäinen senkin vuoksi, että Raamatun totuuden omatekoisilla tulkinnoillaan vääristelijät tajuaisivat tehdä parannuksen ja kääntyä vielä totuuden puoleen.

Oppituomiot osuvat

Kun luen Trenton oppituomiot, minun on helppo todeta, että kuulun niihin, jotka ne tuomitsevat. Jos joku väittää, että niillä ei ole enää luterilaisella puolella kohdetta, niin ilmoittaudun sellaiseksi. Siihen aikaan kun oppituomiot kirjoitettiin, osattiin nimittäin käyttää selkokieltä, jota tavallinen maallikkokin ymmärtää. YJ:n jälkeenkin omien tunnustuskirjojemme oppituomiot osuvat aika selkeästi katolisiin. Jos he eivät sitä huomaa, niin minun mielestäni heidän sielujensa pelastuksen kannalta olisi viisasta kertoa heille, että Jumalan Sanan totuudesta poikkeavat tulkinnat eivät ole vain jotain tulkintoja, vaan kuolettavaa valhetta. YJ:n perusteluissa puhutte kauniisti erilaisista korostuksista ikään kuin maan päältä ei löytyisi kuin pelkkää totuutta, jota nyt sitten korostetaan vähän eri tavoin. Tämä on tyyppillinen meidän aikamme relativistinen tapa käsitellä asioita.

Kokonaisuudesta irtireväisty vanhurskauttaminen

Liioiteltu totuus on valhe. Totuus, josta on pala pois on valhe. Korostus, joka vie kokonaisnäköalan on valhe. Tässä onkin sitten yksi YJ:n syvimmistä ongelmista. Vanhurskauttamisoppi on kiskaistu irti kirkkojen ja tunnustusten kokonaisuudesta ja ne on

Yritetty saada sopimaan toisiinsa. Vaikka joka lauseelta saataisiin opit sorvattua samanlaisiksi, se ei mitenkään takaa sitä, että ne ymmärrettäisiin samalla tavalla eri konteksteissaan. Perusteluissanne jälleen tämän ihan oikein totesitte. Luterilaisille vanhurskauttaminen on keskus, josta muut asiat saavat merkityksensä. Katolisille se on yksi oppi muiden joukossa, jolla ei katolisessa hurskauselämässä oli mainittavaa sijaa messu-uhrien, rippikäytännön, Marian palvonnan ja Paavin auktoriteetin suuressa verkossa. Mutta miksette tehneet asiasta johtopäätöksiä?

Ymmärrän katolisten kannalta taktiikan. He tajuavat, että luterilaisille vanhurskauttaminen on kynnyskysymys. Kun se saadaan hoidetuksi, muissa asioissa luterilaisten kanssa kyllä pärjää. Mutta katolisille vanhurskauttaminen on sivujuonne. Heille on kynnyskysymys paavin valta ja asema. Katolisen kirkon järjestelmä ei YJ:stä hytkähdä mihinkään, vaikka luterilaisten suuntaan tehtäisiin hyvinkin pitkälle meneviä myönnytyksiä (joita tosin YJ:ssä ei kyllä näy).

Forenssisesta ja efektiivisestä vanhurskaudesta

Eräs piispoistamme totesi, että jos luterilainen kirkkomme opettaisi tänään niin kuin Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista (YJ) opettaa, olisimme verrattomasti luterilaisempia, kuin mitä olemme. Tähän kannanottoon on pakko yhtyä. Jos keskustelu YJ:stä edes hiukan edistää sitä, että kirkkomme julistuksessa oltaisiin edes hiukan enemmän kiinnostuneita ihmisen sielun pelastuksesta, niin keskustelu olisi hyödyksi. Mutta epäluterilaisen julistuksen syy ei ole aikansa eläneissä Tunnustuskirjoissamme, vaan siinä, ettei niiden opetusta noudateta kirkossamme.

Käydyssä keskustelussa on Luther ja Tunnustuskirjat asetettu jopa toisiaan vastaan. Tunnustuskirjat kyllä opettavat forenssista vanhurskauttamista, mutta Luther oli avarampi. Hän opetti sekä forenssista että efektiivistä vanhurskauttamista. Edellinen tarkoittanee sitä, että Kristuksen täydellinen elämä luetaan meidän elämäksemme ja meidän täydellinen syntisyytemme Kristuksen viaksi ja että Jumala kohtelee molempia sen mukaisesti: Kristus tuomittiin syntisenä ristille hylkäystuomioon ja meille annetaan taivaallinen kirkkaus, Jumalan lapsen oikeus ja Kristuksen perintönä kaikki, mikä on Kristuksen omaa. Tähän kaiketi Luther perusti pelastusvarmuutensa ja oikeutensa päästä Jumalan kirkkauteen.

Mitä on väitetty Lutherin efektiivinen vanhurskaus

Mutta mitä tarkoitetaan väitteellä, että Luther edusti myös efektiivistä vanhurskauttamisoppia. Tarkoittaako se ehkä samaa efektiivisyyttä kuin katolinen vanhurskauttamisoppi, vai ehkä jotain toisenlaista efektiivisyyttä. YJ:tä ajettaessa annetaan kyllä kuva, että Lutherille efektiivisyys oli joltisenkin samaa kuin katolisillekin.

Tarkoittaako Lutherin efektiivisyys ehkä sitä, että forenssinen eli luettu Kristuksen vanhurskaus ei riitä ihmisen vanhurskaudeksi, mitä katolisuus ilmeisellä tavalla opettaa. Efektiivinen vanhurskaus tarkoittanee heille, sitä Kristuksen ihmisessä asuvaa vaikutusta, jossa ihmisen elämä, ajattelu, toiminta, tunteet, vaikuttimet ja tahto muutetaan sellaisiksi, että ne kelpaavat Jumalalle.

Jumalalle kelpaavaisuuden mitan määrittelee tietenkin Jumalan vaatimus:

"Olkaa täydelliset, niin kuin teidän taivaallinen Isänne on täydellinen."

Siksi Jumalalle kelpaava vanhurskas elämä ei voi eikä saa jäädä yhtään Kristuksen täydellistä elämää vähäisemmäksi.

Vaikka katolisen käsityksen mukaan kaiken tämän vaikuttaa Jumalan armo, niin mielenkiintoinen kysymys on se, että mistä heidän tai meidän luterilaisten parista mahtaa sitten löytyä Jumalan mittapuun täyttämää täydellistä elämää ja vanhurskautta. Kun tavallisen ihmisenkin on suhteellisen helppo osoittaa, että tällaista Jumalan mittapuun vaatimaa vanhurskautta ei yksikään ihminen osoita, ongelmaksi jää, miten efektiivistä tämä vanhurskaus oikein on ja miten se voi riittää Jumalalle.

Katolisten selviytyminen lain ehdottomasta vaatimuksesta

Tähän dilemmaan löytynee toki ainakin pari vastausehdotusta:

Toinen lähtee liikkeelle siitä, että sen, mikä Jumalan armon vaikuttamasta vanhurskaudesta jää vajaaksi, Jumalan anteeksiantamus peittää. Tämä tietysti sillä varauksella, että jos siitä jää liikaa puuttumaan, niin sitten otetaan lisäkierros kiirastulesa. Oli miten tahansa, ratkaisevaa ei ole se vanhurskauden määrä ja laatu, johon asti Jumalan vanhurskauttava työ on elämän aikana riittänyt, vaan se lopputulos, johon ollaan pyrkimässä. "Forensista" tässä prosessissa ei kai siis ole niinkään se, että ihmisille luettaisiin Kristuksen kertakaikkinen täydellinen elämä vanhurskaudeksi, vaan se, että ihmiselle luetaan vanhurskaudeksi se lopullinen täydellinen vanhurskas elämä, joka on vielä kesken, mutta joka tulee kyllä Jumalan armon vaikutuksesta eräänä päivänä valmiiksi, joko ennen tai jälkeen kiirastulen. Ihmiselle luetaan vanhurskaudeksi siis hänen oma vanhurskautensa, jonka Jumalan armo saa aikaiseksi prosessissa, jossa tarvitaan toistuvaa messu-uhria, tarvitaan toistuvaa rippiä, tarvitaan kirkon tukea ja tarvittaessa jopa kiirastulta. Koska Jumalan armon vaikutuksessa Kristus, nimen omaan messu-uhrin kautta, toimii keskeisessä roolissa, ei ole siis väärin katolisten kannalta sanoa, että kysymys on Kristuksen armon vaikuttamasta vanhurskaudesta, mutta se ei ole "valmista" ennen kuin taivaassa ja/tai lupauksena tulevasta valmiiksi saattamisesta.

Lähdetäänkö liikkeelle ihmisestä vai Kristuksesta?

Luterilainen forensisuus lähtenee taas liikkeelle kokonaan valmiin Kristuksen vanhurskauden meidän hyväksi lukemisestamme. Pyhitys ei sitä tule meille enää antamaan eikä siihen mitään lisäämään. Pyhityksessä on kysymys tämän jo saadun Kristuksen vanhurskauden todeksi elämisestä. Pyhityksen päätös on saavutettu, kun pelastettu on perillä kirkastetussa ylösnousemusruumiissa.

Synnin vähättely vaihtoehto

Katolisittain dilemmaa voidaan helpottaa myös toisella ratkaisulla:

Katsotaan, että se liha, joka uskovassakin asuu ei ole enää syntiä sanan varsinaisessa merkityksessä. Vasta aktualisoitunut konkupisenssi on syntiä, johon mielenkiintoista kyllä tarvitaan välttämättä rippi, jotta voitaisiin palata takaisin tilaan, jossa Jumalan armon vaikuttama vanhurskautumisprosessi pääsisi jälleen etenemään.

Jos luterilainen sanoo, että lihan todellisesta syntyisyydestä ja pahuudesta huolimatta luetun Kristuksen vanhurskauden tähden hän ei menetä yhteyttään Jumalaan, se ei tarkoita ollenkaan samaa asiaa, kuin katolisuudessa, jossa konkupisenssista huolimatta yhteys Jumalaan ei katkea. Edellisessä on kysymys todellisesta synnistä ja Kristuksen kertakaikkisesta ja täydellisestä vanhurskaudesta, joka peittää syntien paljouden. Jälkimmäisessä liha täytyy osoittaa ei-syntiseksi konkupisenssiksi, jotta efektiivinen vanhurskaus olisi mahdollinen. Mutta jopa tuo efektiivinen vanhurskaus menetetään aina niiksi jaksoiksi, jolloin konkupisenssi on saanut ihmisen tekemään realista syntiä ja ihminen ei ole vielä ehtinyt käydä ripillä. Tällaisen järjestelmä ei kestä Raamatun opetusta synnin radikaalisuudesta. Kysyä sopii, onko katolisuuden Jumalakaan enää syntiä ihan

täysin vakavasti ottava Jumala.

Pelastusvarmuus

Luterilainen pelastusvarmuus rakentuu sille, että Kristuksen täydellinen vanhurskaus, joka meille on luettu, ei muutu miksikään, vaikka meissä on todellinen syntinen liha ja vaikka se liha langettaa meitä todellisiin synteihin.

Katolinen pelastusvarmuus ei voi olla varmuutta siitä, että ihminen on nyt pelastettu ja vanhurskas, vaan se voi perustua vain siihen, että uskotaan, että Jumala onnistuu armossaan lopulta saamaan hänet täysin itselleen kelpaavan vanhurskaaksi. Syntien anteeksiantaminen on tässä vain välivaihe. Mitä vähemmän syntejä anteeksi annettavaksi, sitä parempi.

Luterilaisuudelle anteeksiantamus on taas kasvava ominaisuus. Uskovan syntisyyden keskellä ja sen lisääntyvän ilmenemisen keskellä, anteeksiantamus paljastaa yhä suurempaa ja ihanampaa Kristuksessa lahjoitetun vanhurskauden käsittämättömän suuruuden ja ihanuuden.

Vanhurskauttaminen ja pyhitys

Kun Luther erotti vanhurskauttamisen ja pyhityksen toisistaan, hän ei tietenkään tehnyt niin sitä varten, että pelastukseen ei kuuluisikaan mitään muuta kuin vanhurskauttaminen. Tottakai siihen kuuluu myös uudestisyntyminen, jossa Kristus asettuu asumaan ihmiseen Pyhässä Hengessä. Pelastukseen laajassa merkityksessä kuuluu koko pyhitys ja sitten vielä ruumiin lunastus eli ylösnousemus. Kun nyt yritetään vakuuttamalla vakuuttaa, että kyllä nämä muutkin asiat jopa luterilaisuudessa kuuluvat pelastukseen, niin ollaan muka löytämässä yhteinen linja katolisuuden kanssa. Kyllä luterilaisuus on aina opettanut näiden asioiden yhteenkuuluvuutta, eikä tässä nyt ole mitään ekumeenista uutta löytöä tehty.

Ehdoton ja välttämätön ehto

Mutta nyt ollaan menettämässä tai hylkäämässä luterilaisuudesta se ratkaiseva asia, että vanhurskauttaminen on ehdoton ja välttämätön ehto, jotta mitään muuta pelastuksessa ei voisi tapahtua. Ellei ihminen pääse Kristuksen täydellisestä ja siksi forensisesta vanhurskaudesta osalliseksi, mitään muutakaan pelastukseen kuuluvaa ei voi tapahtua. Se, että vanhurskauttaminen ja uudestisyntyminen tapahtuvat saman aikaisesti, ei muuta tätä tosiasiaa. Ilman Kristuksen vanhurskautta ei ole Hänen elämäänsä meissä, ei syntien anteeksiantamusta, ei uutta elämää, ei pyhitystä eikä kirkastamista. Koko muu osa pelastuksesta ei ole muuta kuin meidän pääsemistämme lopullisesti kokemuksen ja tilammekin suhteen siihen, mitä Kristuksen luetun vanhurskauden perusteella jo olemme.

Katolisuudessa tällaista ehtoa ei ole. Siellähän Kristuksen lahjan täytyy realisoitua elämän vanhurskaudeksi ennen kuin ihminen voi olla vanhurskas. Kysymys on siis lopputuloksesta eikä lähtökohdasta. Itse asiassa katolisessa pelastuksessa kaikki muu kulkee ensin, viimeisenä on vanhurskaus.

Mitä on Lutherin efektiivinen vanhurskaus?

Mutta palatkaamme kysymykseen Lutherin efektiivisestä vanhurskauttamisopista. Mikä on sen sisältö. Sekö, että Kristus asettuu asumaan ihmiseen ja koska Kristus on täydellisen vanhurskas, niin Jumala katsellessaan ihmistä näkee Hänessä vain läsnäolevan

Kristuksen vanhurskauden ja jättää huomiotta ihmisessä olevan lihallisen syntisyyden. Millä perusteella Isä voi niin tehdä, jos ihminen ei ole (loogisessa järjestyksessä) ensin forenssisesti vanhurskautettu. Kristuksen ihmisessä läsnäoleva vanhurskaushan ei ihmisen lihaa tee tyhjäksi. Se on reaalisesti läsnä Kristuksen reaalisen läsnäolon kanssa.

Käyttääksemme geometrisia ilmaisuja forenssinen vanhurskaus on sitä, että koko ihminen on Kristuksen sisässä ja siis Kristuksen luetun mutta juuri siksi myös todellisen (luettu ei tarkoita jotain silmäkääntötemppeä vaan todellista vanhurskautta). Efektiivinen vanhurskaus luterilaisittain kai tarkoittaisi sitä, että Kristus täysin vanhurskaana asuu ihmisen sisässä ja myös elää ja vaikuttaa elämän vanhurskautta. Mutta samalla ihmisessä asuu syntinen liha, joka ei ole Kristuksen sisässä vaan Kristuksen vieressä ihmisen sisässä. Ihmisessä läsnäoleva Kristus on täysin vanhurskas, mutta ihminen ei ole silti sen perusteella vanhurskas, koska hänessä on syntinen liha.

Luther aivan oikein opettaa vanhurskaan Kristuksen asumista ihmisessä - tietysti siksi, että Raamattu opettaa sitä. Maailmalla - tosin ei Suomessa - korkealle arvostettu Luther-tutkija Uuras Saarnivaara käsitteli tätä problematiikkaa väitöskirjassaan "Syntisen tie vanhurskauteen ja pyhyyteen Lutherin mukaan". Hän osoitti, että Luther opetti, toisaalta forenssista täyttä vanhurskautta ja toisaalta Kristuksen läsnäoloon perustuvaa *osittaista* vanhurskautta pelastuneessa ihmisessä. Pyhitys perustuu siis vanhurskaan Kristuksen läsnäoloon ja vaikutukseen syntisessä ihmisessä.

Mutta jos tämä sinänsä raamatullinen tosiasia - joka ei todellakaan ole mikään uusi keksintö edes Luther-tutkimuksessa - vaaditaan lisänä forenssisen vanhurskauden tuomaan Jumalalle kelpavaisuuteen, koska pelkkä forenssisuus ei vielä riitä, niin tulee esittää seuraava kysymys:

Kuinka monta prosenttia ihmisen vanhurskauttamisesta perustuu forenssiseen vanhurskauttamiseen ja kuinka monta prosenttia Hänen efektiiviseen läsnäoloonsa ihmisessä? Koskeeko forenssinen vanhurskaus vain sitä prosenttiosuutta, joka jää efektiiviseltä vanhurskaudelta paitsi - näinhän katolinen formula voitaisiin tulkita. Vai olisiko sittenkin niin, että koko vanhurskaus saataisiin jo forenssisesti ja että Kristuksen meissä asuva vanhurskaus olisikin pyhittävää työtä varten.

Luther mielestäni osoitti selvästi - varsin kipeiden kokemustensa ja Raamatun todistuksen opettamana, että osittainen vanhurskaus, vaikka se on uskovassa asuvan Kristuksen todellista vanhurskautta, ei riitä. Tarvitaan totaalinen vanhurskaus, jotta voisimme kelpata Jumalalle. Tietysti sitten voidaan esittää vastakysymys: Miksi sitten vielä tarvitaan Kristuksen reaalinen läsnäolo, kun kerran forenssinen vanhurskaus jo riittää ja kelpaa Jumalalle? Vastaus on tietenkin selvä: Jumala haluaa antaa meidän kokemukseksemme-kin lopulta kaiken sen, mitä Hän on jo meille Kristuksessa lahjoittanut. Mutta Hän tekee niin, juuri siksi, että on jo kaiken meille Kristuksessa valmistanut ja lahjoittanut.

Minulle on edelleen suuri ongelma, miksi Luther teki vanhurskauttamisnäkemystään sellaisen riita-asian katolisten kanssa, jos hänkin ymmärsi efektiivisyydellä suunnilleen samaa kuin katoliset, niin kuin uudempi Luther-tutkimus kaikesti väittää. Jos riitaan riittävää aihetta oli, niin missä se oli? Oliko riidan syy vain aneissa, paavin vallassa, Marian palvonnassa, pyhimyksissä ynnä muissa erottavissa opeissa. Galatalaiskirjeen selityksen ja Sidotun ratkaisuvallan luettuaan ei voi jäädä muuta vaikutelmaa kuin se, että riitakysymys oli nimen omaan vanhurskauttamisessa.

Mitä YJ:llä saavutetaan?

Kysymykseksi jää, mihin siis YJ:llä oikein pyritään. Mihin sitä tarvitaan, kun se asiallisesti ottaen kirjaa vain erilaiset näkemykset ja sorvaa sellaisia lauseita, jotka molemmat allekirjoittavat, mutta jotka kunkin järjestelmän sisällä merkitsevät ihan eri asioita? Jos tämä on ekumeenista työskentelyä tiellä kohti yhteistä kirkkoa, niin miksi sen täytyy tapahtua näin läpinäkyvän falskisti.

YJ tulee epäilemättä olemaan niitä "suuria saavutuksia" ekumenian tiellä, jolla luterilaisten ja katolisten kirkkojen etäisyyttä lyhennetään ja samalla jaetaan ja lyödään omaa luterilaista laumaa kuin vierasta sikaa. Onko se piispojen tehtävä? Eli ei ole todellakaan hupi olla luterilainen näinä aikoina tässä kirkossa.